

İran'da Çifte Seçim

ABDULLAH YEGİN

- **Meclis ve Uzmanlar Konseyi seçimlerinin önemi nedir?**
 - **Seçimler ne kadar demokratiktir?**
 - **Seçimlerde hangi fraksiyonlar yarışacaktır?**
- **Halk bu seçimlerde nasıl bir tutum sergileyecektir?**

GİRİŞ

26 Şubat 2016 Cuma günü İran'da, ülkeyi önümüzdeki dönemde büyük oranda etkileyebilecek iki önemli seçim gerçekleşecektir. Bu seçimlerden biri dini lideri belirleme görevini üstlenmiş olan Uzmanlar Konseyini, diğeri de onuncu dönem parlamento üyelerini belirleyecek milletvekili seçimleridir. Her iki seçim ilk kez aynı zamanda yapılacaktır. Her iki seçim de İran'ı nasıl bir geleceğin beklediği ve dünyanın nasıl bir İran ile karşı karşıya kalacağı sorularına cevap verme potansiyelinden dolayı dikkatle takip edilmeyi hak etmektedir. Son cumhurbaşkanlığı seçimini kazanan isim olan Hasan Ruhani'nin bugüne kadar gösterdiği performansın da bir anlamda halkın takdirine sunulacak olması seçimlerin bir başka önemli özelliğidir.

Ruhani başa geldiği andan itibaren dış politikada, özellikle de nükleer enerji konusunda Batı ile diplomatik çözüm arayışına girdi ve bu yaklaşım bir anlaşma ile neticelendi. Anlaşma neticesinde İran'a uygulanan ambargoların kaldırılmasının olumlu ekonomik sonuçlarından dolayı Ruhani taraftarlarının eli güçlenmiştir. Her ne kadar anlaşma üzerinden çok zaman geçmemiş ve anlaşmanın olumlu sonuçları so-

mut olarak görülmemiş olsa da bu ihtimalin belirmiş olması bile Ruhani açısından önemli bir avantajdır. Öte yandan Ruhani'nin iç politika, özellikle de sosyal ve siyasal haklar konusundaki vaatlerini gerçekleştirmekte görünür bir başarı elde edememiş olması ise Ruhani taraftarları açısından olumsuz bir durumdur. Özellikle 2009 seçimleri sonrasında ev hapsine alınan Yeşil Hareket liderlerinin durumunda herhangi bir iyileşme gerçekleşmemiş olması bu konuda Ruhani'ye güvenen kesimlerde hayal kırıklığına yol açmış görünmektedir. Bütün bunlarla birlikte Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin birçok reformcu ismin adaylığını reddetmiş olması da bu seçimlerin sonucunu doğrudan etkileyecektir.

UZMANLAR KONSEYİ SEÇİMLERİ

İran siyasal sisteminde Uzmanlar Konseyi'ne özel görev ve yetkiler verilmiştir. İran Anayasası'nın 107. maddesine göre Uzmanlar Konseyi, dini lideri tayin ve azletme yetkisine sahiptir. Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin onayını aldıktan sonra doğrudan halkın oyu ile sekiz yıllığına seçilen bu meclisin tüm toplantıları kamuoyuna kapalı gerçekleşmektedir. Üye sayı-

Abdullah YEGİN

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi bölümünden mezun oldu. 2000-2005 yılları arasında İran'da Şii teopolitiği ve Ortadoğu üzerine çalışmalar yaptı. İki kitap çevirisi ve çeşitli tercüme, telif makaleleri yayımlandı. Halen Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsünde Ortadoğu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkiler alanında yüksek lisans yapmaktadır. SETA'da Dış Politika alanında araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

sının ülke nüfusuna göre belirlendiği Meclisin halihazırda 86 üyesi varken, önümüzdeki seçimlerle birlikte üye sayısı 88 çıkacaktır.

Aslında Uzmanlar Konseyi ve bu Konsey'e dair seçimler bugüne kadar pek önemsenmedi. Çünkü 1989'da İmam Humeyni'nin ölümünün ardından Ali Hamaney'in dini liderliğe seçilmesinden sonra bu Konsey daha çok bir tür protokol işlevi gördü. Ancak 26 Şubat 2016 tarihinde gerçekleşecek seçimler neredeyse ülke tarihinin en önemli seçimi gibi görülme-ye başlandı. Bunun nedeni Konsey'in görevi ile yani dini lideri seçmekle ilgilidir. Konsey üyelerinin sekiz yıllığına seçilmeleri, mevcut dini liderin ilerleyen yaş ve sağlığına dair spekülasyonlar, bu seçimde oluşacak Konsey'in bir sonraki dini lideri belirleme olasılığını artırmaktadır.

Rejimin en önemli kurumu olan Velayet-i Fakih'in başına kimin geçeceği gibi devletin en hayati konusunun Uzmanlar Konseyi'nde belirlenecek olması bu seçimleri hayati kılmaktadır. Bir yandan dini liderin kim olacağı sorusu rejim içi büyük tartışmalar yaratma potansiyeline sahipken, diğer yandan Hamanei sonrası Velayet-i Fakih kurumuna yönelik yapısal değişiklik tartışmaları seçimleri çok daha önemli bir hale getirmektedir. Nitekim şimdiden Hamanei sonrasında dini liderliğin bir şahsa değil bir konseye verilmesi veya dini liderin yaşadığı süreçte değil belli bir süreliğine seçilmesi gerektiği yönünde tartışmalar, Hamanei sonrasında rejimin varoluşsal bir krizle karşı karşıya kalabileceği ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Tüm bu tartışmalarda son kararı verecek kurumun Uzmanlar Konseyi olması da Konsey seçimlerini bir anda İran'da siyasal tartışmaların merkezine yerleştirdi.

İSLAMİ ŞURA MECLİSİ (MİLLETVEKİLİ) SEÇİMLERİ

Milletvekillerinin dört yıllığına seçildiği İslami Şura Meclisi, İran İslam Cumhuriyeti'nin yasama organı olarak yasa çıkarmaya yetkili tek kurumudur. Buna ek olarak cumhurbaşkanının teklif ettiği bakanlar kurulunu onaylayan makam olması, gerektiğinde her bir bakan için gensoru vererek bakanları düşürebilmesi ve

hükümet bütçesinin geçerlilik kazanması için onay vermesi gereği gibi özellikler Meclisi önemli kılmaktadır. Son üç dönemdir Mecliste muhafazakarların çoğunlukta olması ve bu muhafazakarların Ruhani hükümetine bazı konulardaki mesafeli yaklaşımları, mevcut hükümetin çalışmalarını etkilemektedir. Hal böyle olunca bir taraftan Ruhani taraftarı ılımlılar Mecliste çoğunluğu elde etmek isterken, diğer taraftan muhafazakarlar ellerindeki avantajı kaybetmemek için mücadele etmektedirler. Benzer şekilde reformcular da meclis seçimlerinde önemli bir sayıyı yakalayarak önümüzdeki yasama döneminde etkili olmaya çalışmaktadırlar.

BU SEÇİM KİMİN?

İran'da gerek yukarıda bahsi geçen Uzmanlar Konseyi ve Şura Meclisi üyeleri, gerekse cumhurbaşkanı "halkın doğrudan seçimiyle belirlenmektedir." Cümleyi bu şekilde kurduğumuzda bir sorun görünmüyor. Ancak bu cümle gerçeğin sadece bir bölümünü oluşturmaktadır. Tüm gerçekliği görebilmek için bu cümlenin tırnak içine alınan kısmının başına bir ekleme yapmak gerekiyor: "Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin uygun gördüğü şahıslar arasından..." Cümlenin bu kısmı İran seçimlerinin demokratikliği açısından en büyük problemini göstermektedir. Zira 12 kişiden oluşan Anayasayı Koruyucular Konseyi seçim yarışına katılmak isteyenler arasında bir eleme yaparak adaylığını uygun gördüklerinin seçime katılmasına izin vermekte ve bu Konsey'in onayından geçmeden adaylık mümkün olmamaktadır. Bu haliyle ülkenin en tartışmalı kurumu olan söz konusu Konsey'in üyelerinin yarısı bizzat dini lider tarafından atanmakta diğer yarısı ise yargı erki başkanının -ki o da dini lider tarafından atanmaktadır- belirlediği isimler arasından seçilmektedir. Yani herhangi bir aday, atanmışlardan oluşan ve ülkenin en muhafazakar eğilimini temsil eden Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin filtresinden geçtikten sonra halkın karşısına çıkabilmektedir.

Bugüne kadar neredeyse tüm seçimlerde reddettiği adaylar üzerinden büyük bir tartışma konusu olan Koruyucular Konseyi bu yılki her iki seçimde de klasik yaklaşımından vazgeçmedi. Meclis seçimleri için yapı-

lan toplam başvuruların yaklaşık yüzde 60'ını reddeden Koruyucular Konseyi'nin reddettiği isimlerin ezici çoğunluğunu beklendiği üzere reformcular oluşturdu. Koruyucular Konseyi'nin, Uzmanlar Konseyi seçimleri konusunda ise çok daha katı bir tutum içerisine girdiği gözlemlendi. Örneğin bazı bölgelerde adaylığı uygun görülen kişilerin sayısı ile o bölgeden seçilecek kişi sayısı aynıydı. Yani bu bölgelerdeki adaylar bu kadar önemli bir göreve sadece kendi oylarıyla bile seçilebileceklerdir. Devrimin kurucu önderi İmam Humeyni'nin torunu olan ve reformcu kanatta yer alan Hasan Humeyni'nin adaylığının bile reddedilmesi Koruyucular Konseyi'nin tavizsiz tutumunun göstergesidir. Sonraki itirazlarla birlikte bazı düzeltmeler yapıldıysa da bunlar sonuca etki edecek düzeyde olmadı.

Hal böyle olunca İran'da gerek halk gerekse siyasi elitler nezdinde seçimlerin anlamı sorgulanmakta ve her seçim döneminde "boykot" tartışmaları yaşanmaktadır. Bir taraftan kimlerin seçimlerde aday olabileceği çok sıkı ve yer yer sübjektif filtrelemelerle belirlenirken diğer taraftan rejimin seçimlere katılım oranını bir meşruiyet göstergesi olarak gördüğünü belirtmek gerekmektedir. Nitekim önümüzdeki seçimlerle ilgili olarak dini lider Hamanei, rejim karşıtlarının bile oy kullanması gerektiğini belirtmişti. Sonraları bu sözüne şu açıklamayı eklemeyi de ihmal etmedi: "Rejim karşıtları oy kullansın dedim, meclise girsinler demedim." Yine Hamanei seçimlere yönelik verdiği fetvalarda oy vermenin farz, boş oy kullanmanın haram olduğu hükmünü ilan etti. Öte taraftan devletin en önemli şahıslarından ve son dönemlerin muhalif isimlerinden birisi olan Rafsancani ise Koruyucular Konseyi'nin adayların çoğunu reddetmesi ile ilgili olarak şunları söyledi: "İslam Cumhuriyeti'nin cumhuriyet kısmı problemlili, İslam kısmına baktığımızda da bir sürü ahlaksızlık kol geziyor." Mevcut Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani de Koruyucular Konseyi'nin kararlarına değişik vesilelerle itiraz etti.

Elitler arasında konu ile ilgili görüş ayrılıkları kendini açıklamalarda ortaya koyarken reformculara yakın olan halk kesimlerinin nasıl bir tepki vereceğini anlamak için seçim gününü beklemek gerekiyor. Önceki

seçimlere yönelik istatistiklere bakıldığında reddedilen adayların oranı ile seçimlere katılım oranı arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Buradan yola çıkılarak bu seçimlerde katılımın düşük olacağı kanaatine varılabilir ancak bu kanaatin yanıltıcı olabileceğini de belirtmek gerekir. Çünkü bu seçimlerde seçmen farklı bir taktik bulmuş görünüyor. Özellikle sosyal medyada hızla yayılan bu taktik "negatif oy" kavramı ile birlikte sunulmaktadır. Buna göre insanlar istedikleri adayların kazanmasını sağlayamıyorsa istemedikleri adayların kaybetmelerini sağlamak için sandığa gidecek ve muhafazakar kesimin önde gelen isimlerinin aday oldukları bölgelerde onların rakiplerine oy vererek seçimi kaybetmelerini hedefleyeceklerdir.

Söz konusu kampanya o kadar etkili oldu ki, muhafazakar kesimler bunun İngiltere'nin planı olduğunu iddia etmeye başladılar. Bu kampanyanın hedefinde Uzmanlar Konseyi'ne aday olan, ülkenin en önemli üç muhafazakar ismi yer alıyor: Muhammed Yazdi, Misbah Yazdi ve aynı zamanda Anayasayı Koruyucular Konseyi başkanı olan Ahmet Cenneti. Öte taraftan her ne kadar reformcu adayların azımsanmayacak bir kısmı reddedildiyse de bu kesimin kendilerine yakın gördüğü Hasan Ruhani liderliğindeki ılımlılar önemli oranda seçimlerde aday olmayı başardılar. Dolayısıyla muhafazakarlar yerine ılımlıların seçilmesini tercih edecek reform yanlılarının sandığa gitmesi olası bir durumdur. Yine de reformcu kanadın bu yaklaşımının sandıklara yansıyor yansımayacağını şimdiden kestirmek güç görünmektedir. Son olarak, kamuoyu araştırmalarına bakarak muhafazakarların sandığa gitmek konusunda reformcu ve ılımlılara göre daha kararlı olduğunu söyleyebiliriz.

SİYASİ GRUPLAR

İran'da partili bir sistem mevcut olmayıp adaylar bağımsız olarak seçime girmektedir. Buna rağmen resmi olarak siyasi parti olmasalar dahi kendilerini parti olarak da isimlendirebilen siyasi fraksiyonlar mevcuttur ve bu fraksiyon ya da grupların her biri seçimlerde hangi adayları desteklediklerini ilan etmektedirler. Dolayısıyla da bazen bir aday birden çok grubun des-

tek listesinde yer alabilmektedir. En genel anlamıyla ülkede reformcu ve muhafazakar olarak iki ana grubun varlığından söz edilmektedir. Bu, yanlış olmasa da eksik bir tasniftir. Çünkü böyle bir tasnifte bazı hususlar gözden kaçırılabilir. Bu hususların en önemlileri olarak şunlar belirtilebilir:

Birincisi, böyle bir tasnifte bir taraftan muhafazakar ya da reformist yapıların kendi içlerindeki ayrışmalar gözden kaçacaktır.

İkincisi bazı muhafazakar ve reformist grupların geçişkenliği göz ardı edilecektir.

Üçüncüsü, böyle bir tasnifte Hasan Ruhani ve Rafsancani gibi çok önemli aktörlerin öncülük ettiği ve üçüncü bir yol olarak ortaya çıkan ılımlılar ıskalanacak ve bunlar -öyle olmadıkları halde- reformcu olarak tanımlanacaktır.

Hal böyle olunca İran siyaset sahnesinde yer alan grupların daha ayrıntılı tahliline ihtiyaç duyulmaktadır. Bunu yaparken hangi ölçülerin kullanılacağı ayrı bir tartışma konusudur. Bu sebeple burada buna yer veremeyecek; grupları, yazının konusu ile doğrudan ilgisi olduğunu düşündüğümüz iki noktayı baz alarak anlatacağız.

Baz alacağımız noktalar; grupların mevcut Ruhani hükümetine olan yaklaşımları ve hangi gruplar arasında geçişkenliğin olduğudur. Aşağıdaki bilgiler İran medyasında bu iki noktadan hareketle yapılan tasnifin aktarımından oluşmaktadır.

MUHAFAZAKARLAR

1. Hükümet Yanlıları: Şu anda Mecliste en çok temsilciye sahip grup olan hükümet yanlısı muhafazakarlar, hükümete muhalif olan muhafazakarlarla birlikte son üç dönemdir mecliste çoğunluğu elde etmeyi başarmışlardır. Hükümete yakın muhafazakarlar İran İslam Cumhuriyeti'nin genel söylemlerini, özellikle de dış politikada aktivizmi savunmaktadırlar. Bu grubun bazı üyeleri Ruhani kabinesinde görev yapmaktadır. İç politikada mevcut durumun muhafazası, kültürel ve sosyal alanda geleneksel değerlerin korunması, İran'ın bölgesel konumunun güçlenmesi ve ekonomik kalkınmanın direniş ekonomisi kalıbında gerçekleşmesi taraftarıdır. Dini liderin sınırsız yetkilerini ka-

bul etmekte ve onun çerçevesini çizdiği siyaset doğrultusunda hareket etmektedirler. Ruhani hükümetiyle sosyal ve kültürel alanlardaki ihtilaflarına rağmen dış politikada Ruhani'yi desteklemektedirler. Bu grubun en önemli isimleri mevcut Meclis Başkanı Ali Laricani ile birlikte Muhammed Cevad Bahüner ve Kazım Celali'dir. Bunlar bir taraftan ılımlılarla ilişki içerisinde, diğer taraftan hükümet muhalifi muhafazakarlarla temas halindedirler. Grubun Uzmanlar Konseyi seçimlerine yönelik adaylarının önemli bir kısmı kabul edildi. Bunlar ılımlılarla koalisyon neticesinde Mecliste güçlü olmayı hedeflemektedirler.

2. Hükümet Muhalifleri: İslam devrimi söylemlerine sıkı sıkıya bağlı olan bu muhafazakar grup aynı zamanda yerel milis gücü Besic'in her durumda desteklenip güçlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu grupta yer alanların çoğu Ahmedinejad yanlısı idi ancak sonradan onunla ayrıştılar. Genel olarak iç muhalefet konusunda güvenlikçi yaklaşım, Batılı güçlerle mücadele, kültürel ve sosyal alanda geleneksel değerlerin uygulanması, İran ordusunun güçlenmesi ve direniş ekonomisinden yanadırlar. Dini lider Hamanei'nin aşırı bağlı taraftarları ve onun sınırsız yetkilerinin savunucusudurlar. Kültür, iç politika ve özellikle dış politikada Ruhani hükümetinin sert muhalifleridirler. Eski Meclis Başkanı ve dini liderin dünürü Haddad Adil, Ali Rıza Zakani ve İlyas Nadiran grubun önde gelen simalarındandır. Uzmanlar Konseyi seçimlerinde Ahmet Cenneti, Muhammed Yezdi ve Misbah Yezdi gibi aşırı muhafazakar isimler bu grupla birlikte hareket etmektedirler. Bu grup bir yandan Ahmedinejad yanlıları ile diğer yandan hükümet yanlısı muhafazakarlarla ilişkilidirler.

REFORMCULAR

Reformcular genel anlamda İslam Cumhuriyeti yasalarının sınırları içerisinde kalmak kaydıyla siyasi reformlar yapılması gerektiğine inanmakta olup bazı konularda farklı fikirlere sahip birçok eğilim ve gruptan oluşmaktadır. Bu grup son yıllarda büyük baskılarla karşılaşmış ve bazı oluşumları yasaklanmıştı. Muhammed Hatemi'nin cumhurbaşkanlığı

ve altıncı dönem meclis seçimlerinde büyük başarı elde eden reformcular, sonrasında bu başarıyı sürdürmediler. Temel görüşleri politik kalkınma, sosyal özgürlükler ve dış politikada iyi ilişkiler olarak özetlenebilir. Ekonomi konusunda çeşitli ve birbirinden farklı görüşlere sahiptirler.

Reformculardan bir kısmı dini liderin sınırsız yetkilerini eleştirse de çoğunlukla dini lideri nihai karar verici olarak kabul etmektedirler. Son cumhurbaşkanlığı seçiminde Ruhani'yi desteklediler ve onun kazanmasıyla birlikte bazı isimleri kabineye girdi. Genel olarak hükümetin dış politikasını desteklemekte ve hükümetin içeride sosyal ve siyasi özgürlükler konusunda daha aktif rol üstlenmesini istemektedirler. Hareketin en önemli isimleri son yıllarda bazı kısıtlamalara uğrayan eski Cumhurbaşkanı Hatemi, Muhammed Rıza Arif ve Mustafa Muin'dir. Reformcular bir taraftan ılımlılar diğer taraftan Yeşil Hareket ile ilişkilidirler. Reformcular, adaylarının önemli bir kısmı reddedilmesine rağmen adaylıkları kabul edilen isimler ve ılımlılarla girdikleri koalisyon üzerinden mecliste güçlü bir pozisyon elde etmeyi hedeflemektedirler. Uzmanlar Konseyi seçimleri konusunda ise başta Hasan Humeyni olmak üzere grubun adaylarının birçoğu reddedilmiştir.

YEŞİL HAREKET

Yeşil Hareket'in lider kadrosu İslam Cumhuriyeti'nin 1979 İslam Devrimi ilkelerinden uzaklaştığını iddia etmektedir. 2009 protestolarında ortaya çıkan Yeşil Hareket'in liderleri protestolar nedeniyle derdest edilmiştir ve halen ev hapsindedirler. Hamanei'ye de karşı olan hareketin bazı destekçileri son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Ruhani'ye oy verdiler. Hükümetin dış politikasını destekleyen Yeşil Hareket, içeride de sosyal ve siyasi özgürlüklerin verilmesi, özellikle de hareketin liderlerine uygulanan ev hapsinin kaldırılmasını istemektedirler. Liderleri Mir Hüseyin Musevi, Zehra Rahneverd ve Mehdi Kerrubi'dir. Bu grup halihazırdaki seçimlere hiçbir şekilde aday olarak katılmamaktadır. Ancak bir yandan reformcularla diğer yandan ılımlılarla ilişki içerisinde.

ILIMLILAR

Liderliğini mevcut cumhurbaşkanı Hasan Ruhani ve Rafsancani'nin üstlendiği ılımlılar temelde reformcular ve muhafazakarlar arasındaki uçurumun kapatılması ve yakınlaştırılmaları gerektiğine inanmaktadır. Son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde elde ettikleri zafer neticesinde Ruhani'nin cumhurbaşkanı olmasıyla birlikte daha da güçlenen ılımlılar nükleer müzakereleri anlaşma ile neticelendirmiş olmanın kendi konularını daha da güçlendireceğine inanmaktadırlar. Temelde dış politikada diplomatik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi, ekonomik kalkınma ve ülkenin siyasi ve kültürel atmosferine hakim olan güvenlikçi kısıtlamaların gevşetilmesini savunmaktadırlar.

Şu anda hükümeti elinde bulunduran bu grup içinden bazıları devrim muhafızlarının rolü, adaylıkların reddedilmesi gibi bazı konularda dini lider Hamanei'den farklı düşünmektedirler. Bu grup da bir yandan geleneksel sağ ve muhafazakarlarla, diğer yandan reformcular ve Yeşil Hareket ile ilişki içerisinde. Bazı ılımlı isimlerin Meclis ve Uzmanlar Konseyi'ne adaylıkları reddedilse de reformcular ve bazı muhafazakarlarla koalisyon neticesinde Meclis'te önemli bir sayıya ulaşmayı planlamaktadırlar. Rafsancani de aynı şekilde Uzmanlar Konseyi'nde etkin bir rol oynamayı ümit etmektedir.

SONUÇ

- İran'da gerçekleşecek iki seçimden biri olan milletvekili seçimlerinin sonuçları, Cumhurbaşkanı Ruhani'nin bugüne kadarki uygulamalarının değerlendirmesi olarak görülecektir. Ruhani taraftarlarının Mecliste çoğunluğu kazanması Ruhani'nin elini güçlendirecek, tersi bir durum ise zayıflatacaktır.
- Uzmanlar Konseyi seçimleri ilk kez bu kadar önemli olmuştur. Bunun nedeni bir sonraki dini liderin bu Konsey tarafından belirlenmesi ihtimalinin yüksek olması hatta sistem değişikliği olasılığını barındırıyor olmasıdır.
- Anayasayı Koruyucular Konseyi'nin özellikle reformcu adayların çoğuna seçimlere katılım

izni vermemesi seçimlerin anlamının sorgulanmasına yol açmaktadır. Koruyucular Konseyi'nin bu yaklaşımı aynı zamanda yukarıdaki iki maddeyi de sorgulanır hale getirmektedir.

- Cumhurbaşkanı Ruhani birçok adayın reddedilmesini eleştirmiş ancak eleştirinin dozunu düşük tutmuştur. Bunun bir nedeni sistemle çatışmaktan kaçınma niyetidir. Diğer nedenin ise -pragmatist bir yaklaşımla adayları reddedilen reformcu seçmenin kendi taraftarlarına yönelmesine dair beklenti olduğu değerlendirilmektedir.
- İran devleti bir yandan herkesin seçmen ola-

rak seçimlere katılımını teşvik etmekte, diğer taraftan adaylık konusunda büyük kısıtlamalar getirmektedir. Bu haliyle İran'da halkın siyasete katılımı seçilmişler arasında bir seçim yapmaktan öteye gitmemektedir.

- Boykot ve katılım arasında kararsız kalsa da reformcu kitle bu kez "negatif oy" taktiği ile muhafazakarları cezalandırmayı düşünmektedir.
- Seçimde yarışacak eğilimler dikkate alındığında; tüm gruplarla bir şekilde ilişki içerisinde olan Ruhani'nin seçim sonuçlarından olumsuz anlamda en az etkilenecek aktörlerden biri olduğu söylenebilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)

SETA | Ankara

Nenehatun Caddesi No: 66 GOP Çankaya
06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı
No: 41-43 Eyüp İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 315 11 00 | Faks: +90 212 315 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite
1106 Washington D.C. 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

SETA | Cairo

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen
Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985